

Advies over de nota over het ondersteuningsmodel

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs op 11 januari 2017

Uitgebracht door de Algemene Raad op 23 februari 2017 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: : Werkgroep Ondersteuningsmodel op 30 januari 2017 en 14 februari 2017 onder voorzitterschap van Mia Douterlungne

Werden geconsulteerd: commissies Buitengewoon Basisonderwijs en Buitengewoon Secundair Onderwijs op 2 februari 2017, de Raad Basisonderwijs op 8 februari 2017, Raad Secundair Onderwijs op 9 februari 2017, commissie Leerlingenbegeleiding op 9 februari 2017, Raad Hoger Onderwijs op 14 februari 2017.

Dossierbeheerder(s): Koen Stassen

1 Situering

De Vlor ontving van minister Crevits een adviesvraag over de nota over het ondersteuningsmodel. In deze nota worden een budgettair kader en principes van een nieuw ondersteuningsmodel voor het gewoon onderwijs beschreven met als doel om beter te spelen op de onderwijsbehoeften van leerlingen en de ermee samenhangende ondersteuningsbehoeften van hun leraren. Tegelijk wordt een besluit uitgewerkt waarin de Vlaamse Regering uitvoering geeft aan deze nota.

Dit advies geeft mee richting aan het verdere debat door een aantal algemene opmerkingen bij de nota te formuleren en krijtlijnen mee te geven voor de vertaalslag naar regelgeving.

2 Algemene opmerkingen

Omdat het VN-verdrag en de bijhorende general comment aanleiding geven tot meerdere interpretaties, voelt de Vlor zich nu niet bevoegd om hier dieper op in te gaan. De raad neemt akte van de interpretatie van de minister en legt de focus van het advies dan ook bij het voorstel van het ondersteuningsmodel. De Vlor zal zich enkel daarover uitspreken in dit advies.

Het doel van de nota ondersteuningsmodel is om een model voor het gewoon basisonderwijs en het gewoon secundair onderwijs uit te werken in functie van de verdere uitvoering van het M-decreet en de realisatie van een meer inclusief onderwijssysteem.

Eenzijds ziet de Vlor een aantal elementen in de nota als een voorzichtige stap voorwaarts om die doelstelling te realiseren:

- Het bundelen van de beschikbare middelen voor GON/ION en de waarborgregeling biedt een kans om ze gerichter en meer gecoördineerd in te zetten.
- Het ondersteuningsmodel laat het medisch model deels los door de toegang tot ondersteuning vooral te leggen bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Het verruimt het perspectief voor leraargerichte ondersteuning naast die van een leerlinggerichte of een meer handicapspecifieke ondersteuning.
- Het wordt mogelijk om heel het jaar door in te spelen op ondersteuningsvragen.
- Het vertrouwen in de lokale actoren om zelf de duur, intensiteit en focus van de ondersteuning te bepalen.

Anderzijds is de raad van oordeel dat de nota op een aantal punten fundamenteel tekort schiet:

- Er wordt nog te veel gekozen voor een expertenmodel. De samenwerking tussen het gewoon en buitengewoon onderwijs wordt onvoldoende uitgewerkt.
- De nota focust op het efficiënter inzetten van de middelen voor GON/ION en de waarborgregeling. Of dit een stap is richting meer inclusief onderwijs, kan nog niet ingeschat worden omdat er te weinig perspectief wordt geschetst voor de lange termijn.
- Om de doelstellingen van de nota ten volle te realiseren in de scholen, is er een uitbreiding van de middelen nodig.
Er zijn meerdere redenen voor vraag naar bijkomend budget: geconcentreerde middelen spreiden over heel Vlaanderen vraagt ook naar bijkomende middelen.
- De inzet van een ondersteuningsteam moet mogelijk zijn voor de ondersteuningsbehoeften van leerlingen in principe voor alle fasen van het zorgcontinuüm.

- Een volledig operationeel ondersteuningsmodel laten ingaan op 1 september 2017 is onhaalbaar, wat niet wegneemt dat er in het schooljaar 2017-2018 stappen vooruit kunnen gezet worden om vanaf 1 september 2018 van start te gaan.
- Ook voor het hoger onderwijs moet er gewerkt worden aan een nieuw ondersteuningsmodel dat tegelijkertijd start met het ondersteuningsmodel van het leerplichtonderwijs. Daarom werd er in dit advies een afzonderlijk punt aan besteed.

Deze verschillende elementen worden verder in het advies uitgewerkt.

2.1 Ondersteuningsmodel in lijn met de Vlor-visie op leerlingenbegeleiding

De Vlor onderschreef in zijn advies over de krijtlijnennota voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding de globale idee dat de school de regie voert over de interne leerlingenbegeleiding. Daarin wordt de school ondersteund door pedagogische begeleidingsdiensten voor de procesmatige beleidsondersteuning en professionalisering van schoolteams en door de clb voor de expertise op casusniveau, clb-eigen inhoudelijke expertise en de analyses voortvloeiend uit de praktijk. De afspraken tussen de driehoek school, clb en pedagogische begeleidingsdienst vertrekken vanuit de visie van de school op interne leerlingenbegeleiding en zorg.^{1 2}

In die zin herhaalt de Vlor zijn standpunt over de krijtlijnennota voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding dat de ondersteuning van leerlingen die zich met een specifieke zorgvraag situeren in de fasen 0 en 1 van het zorgcontinuüm een kernopdracht is van de school. Er moeten echter wel voldoende ruimte en middelen voorzien worden om dit effectief te realiseren. Hoewel er middelen voorzien zijn om die kernopdracht op te nemen, volstaan die niet om dit op een kwaliteitsvolle manier in elke school, in elk schoolteam waar te maken.

Op korte termijn is het voor het ondersteuningsmodel belangrijk dat er wordt ingezet op het efficiënt gebruik van de beschikbare middelen. Expertise rond leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften moet geclusterd worden en er moet voor iedere school een bereikbaar aanspreekpunt zijn. In plaats van nieuwe structuren te creëren, opteert de Vlor voor een versterking van bestaande structuren om de inzet van de middelen maximaal te laten renderen voor de leerlingen.

De inzet van een ondersteuningsteam op fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm mag niet enkel afhangen van het doorlopen van een handelingsgericht traject n.a.v. de vraag van een schoolteam. De Vlor is er van overtuigd dat het leeuwendeel van de middelen zal ingezet worden voor ondersteuning in de fasen 2 en 3, maar dat fase 0 en 1 er niet van uitgesloten mogen worden. Het moet daarnaast mogelijk zijn dat de ondersteuning die aan leerlingen in fase 2 of 3 van het zorgcontinuüm geboden wordt, ook kan renderen voor meer leerlingen (in fasen 0 en 1). De Vlor beklemtoont het preventieve karakter van de fasen 0 en 1 en dat het welslagen van het M-decreet mee afhangt van de inspanningen in de fasen 0 en 1.

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de krijtlijnen voor een hervorming van leerlingenbegeleiding](#), 28 januari 2016.

² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over kaders voor een nieuw decreet leerlingenbegeleiding](#), 24 november 2016.

De Vlor vraagt een langetermijnperspectief voor het ondersteuningsmodel waarin de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het hele zorgcontinuüm kan gevat worden op basis van samenwerking tussen alle betrokkenen.

2.2 Versterking van de professionaliteit van leraren

- In het advies over de krijtlijnennota voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding voegde de Vlor een krijtlijn toe over de versterking van competenties van iedere actor. Daarin wordt professionalisering van schoolteams (zowel bij de initiële lerarenopleiding als tijdens de loopbaan) beklemtoond.³
- Het is cruciaal dat het ondersteuningsmodel leraren ondersteunt in de klas / met maximaal effect op de klasvloer en dat de beperkte middelen die momenteel voorzien worden, niet mogen ingezet worden op bijkomende structuren.

2.3 Budgetneutraliteit als rem op implementatie ondersteuningsmodel

De Vlor is van oordeel dat de voorgestelde budgetneutraliteit nefast is voor de uitrol van het nieuw ondersteuningsmodel.

Belangrijke krijtlijnen voor het budget zijn de volgende:

- Voldoende financiering voor alle fases van het zorgcontinuüm. De middelen voor basiszorg en verhoogde basiszorg zijn momenteel ontoereikend. Als leerlingen specifieke onderwijssteuning nodig hebben in de ondersteuningsfase 0 en 1, moeten er ook voldoende extra middelen voorzien zijn om die noden te lenigen.
- Werkingsmiddelen voor de ondersteuning moeten kostendekkend zijn en terecht komen bij de scholen die de uitgaven doen. Bovendien vraagt de Vlor dat de Vlaamse Regering dringend de nodige beslissingen neemt om uitvoering te geven aan het mini-decreet zodat reeds gemaakte kosten vergoed worden.
- Fluctuaties in het buitengewoon onderwijs mogen geen impact hebben op de financiering van het ondersteuningsmodel. Het M-decreet voorziet in een waarborgregeling bij daling van het leerlingenaantal in het buitengewoon onderwijs. Daarbij worden de middelen die ten gevolge van deze leerlingendaling vrij komen, opnieuw ingezet voor de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Momenteel gebeurt dat effectief voor het gewoon onderwijs, maar wordt er geen uitvoering aan gegeven voor het buitengewoon onderwijs.
- Doordat de zorgzwaarte van de populatie in het buitengewoon onderwijs toeneemt, moet de financiering herbekeken en indien nodig verhoogd worden. Leerlingen in een gespecialiseerde setting mogen niet vergeten worden.
- Afstemming met de budgettaire vereisten voor een nieuw decreet leerlingenbegeleiding, zoals beschreven in het Vlor-advies over de krijtlijnen, is noodzakelijk.⁴
- Extra middelen voor de coördinatie, coaching en aansturing van de ondersteuningsteams.
- Een vraag die al een hele tijd leeft en zorgen met zich mee brengt voor ouders is die naar bijkomende middelen voor groepen leerlingen die verstoken blijven van ondersteuning

³ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de krijtlijnen voor een hervorming van leerlingenbegeleiding](#), 28 januari 2016.

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de krijtlijnen voor een hervorming van leerlingenbegeleiding](#), 28 januari 2016.

zoals kleuters met een verslag type 2, leerlingen met een gemotiveerd verslag type basisaanbod of type 3, leerlingen die een individueel aangepast curriculum (IAC) volgen, leerlingen met een complexe problematiek in het huidige buitengewoon onderwijs, leerlingen met een ernstige vorm van ASS, ...

- De voor het hoger onderwijs gealloceerde middelen (€4 mio) moeten buiten het totaalbudget van het ondersteuningsmodel van het leerplichtonderwijs gehouden worden. Dit heeft negatieve consequenties voor het in de nota aantal geschatte personeelsleden dat kan ingezet worden voor het ondersteuningsmodel (1750). In punt 5 worden de krijtlijnen voor een specifiek ondersteuningsmodel voor het hoger onderwijs verder uitgewerkt.

2.4 Onhaalbare timing

De inwerkingtreding van het ondersteuningsmodel op 1 september 2017 wordt onhaalbaar geacht. Dit uitstel tot 1 september 2018 wordt niet gevraagd om de implementatie te vertragen, maar wel om het ondersteuningsmodel uit te bouwen, perspectief te bieden en rust te bewaren in het onderwijsveld. Hiervoor zijn er meerdere redenen:

- Er moeten nog te veel elementen van het ondersteuningsmodel opgehelderd en geregeld worden zoals de regionale samenwerking tussen de verschillende actoren, de verdeling van de middelen en het competentieprofiel van de ondersteuners.
- Er is tijd nodig om samenwerkingsverbanden en ondersteuningsteams te laten groeien en operationeel te maken. Ze kunnen onmogelijk volledig operationeel zijn op 1/9/2017.
- Onder druk van een snelle invoering mogen geen beslissingen worden genomen die het langetermijnperspectief in het gedrang brengen.
- Ouders en leerlingen moeten tijdig geïnformeerd worden over de veranderingen die op til zijn.
- Er is meer duidelijkheid nodig voor belendende dossiers zoals leerlingenbegeleiding, bestuurlijke optimalisatie en het loopbaandebat.
- Er zijn heel wat legistische wijzigingen nodig in decreten en besluiten waaronder de huidige regelgeving GON, gemotiveerde verslagen, ...

Voor het schooljaar 2017-2018 worden overgangsmaatregelen gevraagd om de continuïteit te waarborgen. Het is aan de stuurgroep om na te gaan hoe de huidige GON-middelen en de waarborgregeling samen kunnen ingezet worden op een manier die zo goed mogelijk bijdraagt aan de voorbereiding van het werkveld op het nieuwe ondersteuningsmodel.

Het is belangrijk dat er voor de betrokken leerlingen en ouders, scholen, clb's en PBD's zo snel mogelijk duidelijkheid wordt gecreëerd zodat de aanloop naar het nieuw schooljaar kan voorbereid worden in lijn met de mogelijkheden die het nieuwe ondersteuningsmodel biedt.

3 Krijtlijnen voor de uitwerking van de regelgeving

De Vlor geeft een aantal krijtlijnen mee waarbinnen de verdere uitwerking van het ondersteuningsmodel kan gevoerd worden, rekening houdend met een realistisch tijdsplan waarbinnen de continuïteit van de ondersteuning wordt gegarandeerd en het nieuwe model wordt voorbereid.

3.1 Samenwerkingsverbanden

3.1.1 Opdracht en samenstelling

De samenwerkingsverbanden zijn geen afzonderlijke structuren die extra gecreëerd worden, maar wel een ondersteuningsnetwerk dat organisch groeit.

- In een ondersteuningsnetwerk zijn de scholen van het gewoon en buitengewoon onderwijs, de clb's en PBD's vertegenwoordigd. De scholen van het gewoon onderwijs neemt de Vlor expliciet op om de idee van co-creatie centraal te stellen en het eigenaarschap bij het gewoon onderwijs te leggen.
- Niveau- en groeпоverschrijdend samenwerken moet mogelijk zijn.
- Ook samenwerking tussen samenwerkingsverbanden moet mogelijk zijn, zeker voor de onderwijstypes waarvoor de expertise schaars is.
- Er moet absoluut vermeden worden dat er een concurrentie ontstaat tussen samenwerkingsverbanden en/of ondersteuningsteams om zoveel mogelijk scholen te ondersteunen.
- Omdat de focus van de ondersteuning van de individuele leerling verschuift naar de ondersteuning van de leraren, speelt het pedagogisch project een belangrijke rol bij de organisatie van de ondersteuning. Het is wel belangrijk om de expertise van een dergelijk samenwerkingsverband ter beschikking te stellen van andere onderwijsverstrekkers. De ondersteuning kan dus via internettensamenwerking geboden worden. De huidige praktijk van bijvoorbeeld GON wijst uit dat dit werkt.

3.1.2 Regionale afbakening laten groeien vanuit de basis⁵

- De regionale afbakening waarbinnen de samenwerkingsverbanden zich organiseren, moet vrij gelaten worden, zonder dat er concurrentie ontstaat.
- De Vlor stelt als uitgangspunt dat bestaande samenwerkingsverbanden overeind moeten kunnen blijven en eventueel kunnen groeien. Daarnaast kan de bestaande samenwerking de nieuwe samenwerkingsverbanden inspireren.
- Het voorstel om met onderwijszones of andere van bovenaf bepaalde geografische gehelen te werken, wordt afgewezen omdat die bestaande samenwerkingsverbanden kunnen doorkruisen.
- De schaalgrootte kan verschillen per samenwerkingsverband.
- Er moet een garantie zijn voor een Vlaanderen-brede dekking. Er mogen geen leerlingen en scholen uitgesloten worden van de nodige ondersteuning. Daarbij moet een schoolbetrokken werking gegarandeerd worden.

⁵ Het COC dient een minderheidsstandpunt in bij de eerste vier punten van deze paragraaf: 'Om tot werkbare ondersteuningsteams te komen, verdelen we Vlaanderen in regionaal afgebakende werkingsgebieden. Eens de geografische gebieden afgebakend zijn, kunnen daarbinnen samenwerkingsverbanden organisch groeien waarbij scholen voor buitengewoon onderwijs samenwerkingsverbanden oprichten samen met het clb en de PBD. Daaraan worden één of meer ondersteuningsteams verankerd.'

3.2 Ondersteuningsteams

3.2.1 Opdracht afstemmen op decreet leerlingenbegeleiding

Bij de uitwerking van het ondersteuningsmodel moet duidelijk zijn welke actor welke taken op zich neemt. Een afstemming met het nog uit te werken decreet leerlingenbegeleiding is nodig en moet onder meer gaan over het takkenpakket van een ondersteuningsteam en hoe zich dit verhoudt tot de school, het clb en de PBD. Aangezien de vragen die een school stelt niet enkel met de ondersteuning van leraren maar ook met ondersteuning van individuele leerlingen te maken hebben, is het belangrijk om de rollen en verantwoordelijkheden te stipuleren.

3.2.2 Aansturing ondersteuningsteam

- Het samenwerkingsverband zorgt voor de administratieve verankering van het ondersteuningsteam.
- Het ondersteuningsteam is geen expertencentrum maar wel een identificeerbaar team dat wordt ingeschakeld op basis van het overleg tussen school-clb-PBD.
- De wijze van aansturing van de ondersteuningsteams moet er voor zorgen dat het eigenaarschap voor de leerlingenbegeleiding en de ondersteuning bij de school ligt.
- De werking vanuit de driehoek stimuleert de afstemming tussen vraag en aanbod.
- Het is niet de bedoeling dat de ondersteuningsteams een eigen aanbod uitwerken en dat aanbieden aan scholen. Ze moeten in staat zijn om op vraag van de driehoek school-clb-PBD te bepalen hoe ze concreet de leerlingen en lerarenteams kunnen ondersteunen voor de specifieke onderwijsbehoeften.
- De inzet van een ondersteuningsteam op zorgfase 0 en 1 mag niet enkel afhangen van het doorlopen van een handelingsgericht traject n.a.v. de vraag van een schoolteam.

3.2.3 Samenstelling van het ondersteuningsteam

De raad geeft aanwijzingen mee voor de samenstelling van een ondersteuningsteam:

- Toetreding tot een ondersteuningsteam gebeurt op basis van vrijwilligheid en moet een gemotiveerde keuze zijn van het personeelslid.
- De beschikbare expertise moet maximaal gevaloriseerd worden. Leerlinggebonden expertise mag zeker niet verloren gaan en blijft nodig, ook in een inclusief onderwijssysteem.
- Specifieke expertise en het werken vanuit een inclusieve visie zijn voorwaarden om onderwijsondersteuning te bieden. Dat kan gaan van handicapspecifieke expertise tot expertise op het vlak van binnenklasdifferentiatie.
- De expertise in het team moet breed en multidisciplinair zijn.
- Professionalisering op het vlak van het ondersteunen van leraren is cruciaal.
- Ondersteuningsteams moeten kunnen werken als collega's, als gelijken van de leraren die ze ondersteunen.

3.2.4 Verankering competentiebegeleiders in PBD

De Vlor vindt dat de competentiebegeleiders niet thuishoren in de ondersteuningsteams maar wel moeten verankerd blijven in de reguliere werking van de PBD's.

De competentiebegeleiders ondersteunen scholen dus wel, maar maken geen deel uit van het ondersteuningsteam.

- De ervaringen uit de (pre-)waarborgregeling leren dat de competentiebegeleiders een beroep moeten doen op de reguliere werking van de PBD omdat de gevraagde ondersteuning vaak te maken heeft met het beleidsvoerend vermogen van scholen. Omgekeerd zet de PBD ook de competentiebegeleiders in wegens hun kennis op het vlak van de realisatie van inclusief onderwijs in verbindende samenwerking met alle partners.
- Door de verschuiving van de ondersteuning van leerlingen- naar lerarenniveau, speelt het pedagogisch project een belangrijke rol. Daarom wordt een structurele verankering van de competentiebegeleiders in de PBD als een werkbaar model gezien om hiermee rekening te houden.
- De competentiebegeleiders ondersteunen en coachen de leden van het ondersteuningsteam en onderzoeken welke ondersteuning er op systeemniveau van de scholen nodig is.

3.3 Competenties en professionalisering van alle leraren

In de nota over het ondersteuningsmodel wordt er vooral ingegaan op de professionalisering van de personeelsleden van het buitengewoon onderwijs en de ondersteuners. Zoals blijkt uit punt 3.2.3 ziet de Vlor daar zeker heel wat noden.

De evolutie naar een inclusief onderwijs vraagt veel inspanningen van het onderwijspersoneel. Daarbij mag de groep leraren uit het gewoon onderwijs niet over het hoofd gezien worden. Zij zullen, samen met alle onderwijspartners, heel wat inspanningen moeten leveren om te evolueren naar een inclusiever onderwijs, complementair met de inspanningen die geleverd worden door het ondersteuningsteam.

Voldoende tijd en een verhoogd nascholingsbudget zijn voorwaarden om competentieverhoging en versterking van de professionaliteit te realiseren.

3.4 Verdeling van de middelen

In de nota van de minister worden de middelen beschreven die in een eerste fase ingezet worden voor het ondersteuningsmodel: de budgetten GON-ION, GON ASS, GON-afwijkingsuren, de waarborgmiddelen en de middelen voor competentiebegeleiders. De verdeling van die middelen moet echter nog geregeld worden via het uitvoeringsbesluit.

Aangezien de middelen zullen toegekend worden aan de samenwerkingsverbanden, is het belangrijk deze eerst in kaart te brengen en na te gaan of ze Vlaanderen-dekkend zijn georganiseerd. De centrale opdracht van de samenwerkingsverbanden is om ervoor te zorgen dat de middelen gemacht worden aan de ondersteuningsnoden. Door het beperkte budget zullen die middelen per definitie te beperkt zijn om de noden te dekken.

Welke berekeningsbasis zal gebruikt worden voor de verdeling van de middelen is voorwerp van verder onderzoek en verdere simulaties binnen de stuurgroep. Daarbij moeten minstens twee pistes onderzocht worden:

- Werken met identificeerbare leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het risico bestaat in dat geval dat regio's die al sterk hebben ingezet op inclusie gestraft worden

omdat deze leerlingen 'onder de radar' blijven. Overattestering zou volgens dit model beloond kunnen worden:

- Mocht er voor deze berekeningsbasis gekozen worden, pleit de Vlor ervoor om niet de stand van zaken op 1 september 2017 te nemen als vertrekpunt. In de komende maanden zou er een overattestering kunnen ontstaan met het oog op het binnen halen van zoveel mogelijk middelen voor de toekomstige ondersteuning. Een nieuw verdelingssysteem mag in geen geval leiden tot een 'jacht op attesten'.
 - Identificatie van specifieke onderwijsbehoeften om in aanmerking te komen voor ondersteuning, mag niet leiden tot zware procedures. Anders gaat dit ten koste van de feitelijke ondersteuning.
- Zijn er tegenindicaties om het leerlingenaantal van de scholen van het gewoon en buitengewoon onderwijs in het samenwerkingsverband als uitgangspunt te nemen voor de toekenning van de middelen? Dit mechanisme zou een eventuele overattestering en administratieve belasting kunnen ondervangen. De aanname dat de prevalentie van specifieke onderwijsbehoeften gelijk zou verdeeld zijn over Vlaanderen of over scholen moet uiteraard eerst onderzocht worden. Er kan eveneens onderzocht worden of het wegen van bepaalde groepen opportuun is.

De Vlor vindt het positief dat de teldag wordt losgelaten voor de aanwending van de ondersteuningsmiddelen zodat het hele jaar door kan ingespeeld worden op ondersteuningsvragen. Dat er kort op de bal gespeeld kan worden, is een hele vooruitgang ten opzichte van de huidige regeling. Om ervoor te zorgen dat dit geen theoretische mogelijkheid blijft, moeten er voldoende middelen beschikbaar zijn om tegemoet te komen aan de specifieke ondersteuningsnoden.

3.5 Rol van leerlingen en ouders

3.5.1 Gelijke partners in het ondersteuningsmodel

In het handelingsgericht werken is de samenwerking met ouders en leerlingen een belangrijk uitgangspunt. In de nota worden de ouders en leerlingen echter onvoldoende vernoemd. De Vlor vindt het belangrijk dat ze een rol krijgen als gelijkwaardige partner in de dialoog met alle betrokkenen en dat ze mee het traject kunnen lopen.

Voor het ondersteuningsmodel vertaalt zich dat op meerdere vlakken:

- Er wordt een rol voorzien voor de leerling en ouders om het traject mee te sturen.
- Er zijn duidelijke aanspreekpunten in de school, bij het clb of het ondersteuningsteam die effectief aan de slag gaan met vragen en bezorgdheden. De Vlor vindt het wel belangrijk om daarbij te stellen dat vragen naar specifieke onderwijssteuning altijd via de school en het clb lopen.
- Er is een laagdrempelige procedure nodig als er geen consensus gevonden wordt tussen ouders, school en clb. Dat hoeft niet steeds een formele bemiddeling te zijn omdat er soms gewoon nood aan is om te ventileren en gehoord te worden. Het is niet de bedoeling om een oordeel te vellen in een conflictsituatie, maar wel om ondersteunend te werken.

3.5.2 Duidelijke communicatie om onrust weg te nemen

De vragen van ouders en leerlingen gaan vooral over transparantie, heldere communicatie en informatie. Voor ouders is het belangrijk om duidelijkheid te krijgen over de continuïteit van de

ondersteuning. De inhoud van de nota roept op dat vlak heel wat vragen op en brengt onrust met zich mee.

- Zo is er grote ongerustheid over de volgende passage in de nota van de minister (p. 9). *Doorverwijzing naar het BO wordt in de toekomst afhankelijk van de voortgang van de leerling in het gewoon onderwijs na intense remediëring, en dus niet in functie van compensatie- en/of dispensatiemaatregelen.* Voor de Vlor is het belangrijk dat de redelijke aanpassingen in de didactiek (differentiëren, remediëren, compenseren, dispensereren) die het M-decreet voorziet, gelijkwaardig en naast elkaar kunnen worden ingezet. De raad betreurt de focus op intensief remediëren als enig criterium om een kind naar het buitengewoon onderwijs te verwijzen.
- Ook over de prioritering van de inzet van ondersteuning (p. 9) is er onduidelijkheid die onzekerheid veroorzaakt.

3.5.3 Betrokkenheid bij de beleidsprocessen

- Het parallel overleg dat loopt met de ouderverenigingen en vertegenwoordigers van ouders met kinderen met een functiebeperking moet aangehouden worden.
- Om tegemoet te komen aan de vraag naar betrokkenheid van de vertegenwoordigers van ouders met kinderen met een functiebeperking, wil de Vlor een forum bieden voor overleg met de Vlor-geledingen.
- Daarnaast kan de Vlor met al zijn geledingen de operationalisering die de stuurgroep uitwerkt toetsen aan de krijtlijnen die in dit advies worden meegegeven.

4 Samenwerking met Welzijn

De nota van de minister voorziet dat een structurele samenwerking kan opgezet worden met een aantal welzijnsactoren. De samenwerking met Welzijn brengt een aantal aandachtspunten met zich mee:

- Verslaggeving die in onderwijs volstaat voor het opstarten van ondersteuning zou ook in welzijn moeten volstaan. Dat zou een enorme administratieve vereenvoudiging met zich mee brengen.
- Er moet een afstemming zijn met het beleidsdomein Welzijn over het decreet leerlingenbegeleiding. De Vlor onderschrijft de idee uit de krijtlijnennota dat het clb de regierol opneemt in de afstemming van de welzijnsactoren op de begeleiding die binnen onderwijs plaatsvindt.⁶
- Er moet nagedacht worden over een afstemming met de persoonsvolgende financiering. Omdat onderwijs niet stopt op school, worden er meer PAB's gevraagd voor minderjarigen zodat bijvoorbeeld ondersteuning bij vervoer of thuis mogelijk wordt. PAB moet ook ingezet kunnen worden in de school en klas en moet vooral beschikbaar zijn voor leerlingen die dit nodig hebben.

⁶ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de krijtlijnen voor een hervorming van leerlingenbegeleiding](#), 28 januari 2016.

5 Is het ondersteuningsmodel bruikbaar voor het hoger onderwijs?

5.1 Aanleiding

De nota over het ondersteuningsmodel is enkel gericht op het gewoon leerplichtonderwijs. In de tabel waarin de huidige geldstromen in kaart worden gebracht (p. 4), worden de GON-middelen voor de hogescholen (€4mio) wel opgenomen. Echter, deze middelen zijn gealloceerd aan het hoger onderwijs. Dit is aanleiding voor de Vlor om na te gaan of het ondersteuningsmodel bruikbaar is voor het hoger onderwijs.

5.2 Waarom een specifiek ondersteuningsmodel voor hoger onderwijs uitwerken?

De Vlor is van oordeel dat het hoger onderwijs een erg specifieke context is die sterk van het leerplichtonderwijs verschilt. Het hoger onderwijs herkent zich niet in een regionaal ondersteuningsmodel waar telkens in samenspraak met het CLB moet beslist worden over de hoeveelheid, de duur en de intensiteit van de ondersteuning en over het profiel van de af te vaardigen begeleider. Dit staat haaks op de vraag van het hoger onderwijs om flexibel en in autonomie specifieke ondersteuning te kunnen inzetten voor de specifieke onderwijsbehoeften van haar studenten met functiebeperkingen. De raad stelt daarom een specifiek ondersteuningsmodel voor het hoger onderwijs voor.

De Vlor is voorstander van het behoud van uitgebreide zorg in het hoger onderwijs wat tot op vandaag GON in het hoger onderwijs heette omdat:

- 1 de intensiteit van de begeleiding het studierendement van bepaalde studenten met een functiebeperking ten goede komt. De raad vreest dat als de ondersteuningsmiddelen die nu voor GON in het hoger onderwijs gereserveerd zijn, onder druk komen te staan, deze intensieve begeleiding enkel nog via privémiddelen gerealiseerd kan worden, waardoor een kloof ontstaat tussen studenten uit hoge SES-middelen die zich een dergelijke zorg kunnen veroorloven en de studenten uit lage SES-middelen.
- 2 de overstap van het secundair naar het hoger onderwijs een grote stap is, die voor kwetsbare studenten zoals studenten met een functiebeperking des te moeilijker te nemen is. Intensieve begeleiding kan de overgang voor deze studenten vergemakkelijken. Studentenvoorzieningen of instellingsspecifieke studiebegeleidingsdiensten kunnen deze ondersteuning niet in hun takenpakket opnemen omdat zij nu reeds onder druk staan.
- 3 het recht op onderwijs en arbeid zoals voorzien in het VN-Verdrag ook betrekking heeft op studenten met een functiebeperking in het hoger onderwijs.
- 4 er expertise nodig is voor studentgecentreerde en handicapspecifieke begeleiding.
- 5 expertise voor handicapspecifieke begeleiding ook gedeeld moet worden met docenten en begeleiders uit de instelling (vooral voor stages en labo's).

5.3 Toewijzing en uitbreiding van de middelen voor het hoger onderwijs

De middelen waarvan sprake is in de nota nemen ook de huidige dienstverlening aan de studenten in de hogescholen mee. De raad vraagt om het trekkingsrecht op deze €4mio te behouden en zo de specifieke onderwijssteuning in het hoger onderwijs ook te vrijwaren. Het lijkt de raad logisch dat de middelen voor hoger onderwijs in de toekomst geïsoleerd worden en geen deel uitmaken van het budget van het leerplichtonderwijs.

Vanuit het principe van de gelijkberechtiging van alle studenten, is het niet langer houdbaar dat enkel studenten uit de hogescholen een beroep kunnen doen op GON/uitgebreide zorg. Ook studenten aan de universiteiten en het hbo5 moeten hierop aanspraak kunnen maken. De raad is van mening dat de overheid voor deze bijkomende studenten de nodige extra middelen moet beschikbaar maken.

5.4 Efficiënt inzetten van GON-middelen voor het hoger onderwijs

De Vlor pleit voor een specifieke toewijzing van personeel aan de verschillende instellingen hoger onderwijs. Vandaag stellen er zich immers een aantal problemen door een verschillende organisatie van de school- en academiejaren en een verschil in cultuur en visie. Als ze toegewezen zijn aan een instelling, kunnen de begeleiders meer efficiënt ingezet worden en wordt hun expertise op een meer geïntegreerde manier benut. Zij kunnen zich dan ook inschrijven in de cultuur en visie van de instelling van het hoger onderwijs.

De Vlor vindt het belangrijk dat de bestaande expertise van de GON-begeleiders in het hoger onderwijs kan meegenomen worden. Daarom moet er bij de concrete uitwerking van een ondersteuningsmodel voor het hoger onderwijs nagegaan worden hoe het bestaande personeel een plaats krijgt. Eén van de pistes die daarbij onderzocht kan worden is die van een detachering naar de instelling van het hoger onderwijs.

5.5 Expertisedeling

De raad stelt voor dat alle begeleiders die in het hoger onderwijs werkzaam zijn ervaringen uitwisselen. Regionale, net- of associatieoverschrijdende of niveauoverschrijdende samenwerking tussen onderwijsinstellingen kan in dit scenario, en kan op vlak van expertisedeling en -uitdieping zelfs een meerwaarde betekenen. Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) kan hierin zijn rol opnemen, conform zijn kernopdrachten.

5.6 Timing

De raad wijst erop dat het tot op heden onduidelijk is wat er met GON in het hoger onderwijs zal gebeuren tijdens het volgende academiejaar. Hij vraagt de overheid hier snel duidelijkheid over te scheppen. Dit is belangrijk voor de instellingen, maar ook voor de leerlingen die vandaag een studiekeuze moeten maken. Hij stelt voor dat de hervorming in het hoger onderwijs samen met die van het leerplichtonderwijs van start zou gaan. Ook in het hoger onderwijs moeten er overgangsmaatregelen voorzien worden.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter